

Opetushallitukselle taiteen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden uudistamisesta

Sävellyksen opetus musiikkioppilaitoksissa

Suomen Säveltäjät ry esittää, että taiteen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden uudistamisen yhteydessä mahdollistettaisiin sävellyksen opiskelu musiikkioppilaitoksissa paitsi sivuaineena myös pääaineena sekä perusopinnoissa että syventävissä opinnoissa. Instrumenttiopinnot tukisivat sävellysopintoja. Lisäksi musiikin perusteiden opetukseen tulisi liittää mahdollisuus opiskella myös sävellyksen perusteita.

Taustaa:

Edellisestä taiteen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden laatimisesta on kulunut runsaasti aikaa, ja maailma on muuttunut sen jälkeen huomattavasti. Sävellyksen opiskelua kohtaan tunnetaan jatkuvasti kasvavaa kiinnostusta kaikilla musiikkiopiston tasoilla. Viime vuosina oppilaita on hakeutunut oma-aloitteisesti musiikkiopistojen järjestämään sävellysopetukseen. Monet heistä haluavat opiskella sävellystä myöhemmin ammatillisesti. Tässä vaiheessa monet instrumentalistit ovat jo edenneet varsin pitkälle soittotaidoissaan, mutta säveltävien opiskelijoiden valmiudet ovat vielä sivuainetasoisia tai he ovat itseoppineita, koska opetusta ei ole ollut saatavilla. Tämä myös on johtanut siihen, että monet sävellyksen ammattiopintoihin hakevat ovat usein yli 20-vuotiaita.

Sävellysopinnot musiikkiopistoissa sivu- tai pääaineisena voisivat olla vastaava osa lapsen tai nuoren muusikkoutta kuin instrumenttiopinnot, erityisesti elinikäistä harrastamista ajatellen. Ylipäätään sivuaineisia opintoja on viime aikoina voitu myöntää edellisvuosia vähemmän, eikä halukkailla sävellysoppilailla ole ollut mahdollisuutta saada haluamaansa opetusta, koska pääainetta ei ole voitu vaihtaa sävellysopintoihin.

Peruskoulujen opetussuunnitelmaan kuuluu jo nyt pienimuotoinen sävellyksen opetus aivan ensiluokilta alkaen ja lähtökohtaisesti katsotaan, että jokainen oppilas voi ja saa säveltää. Yläkouluissa säveltäminen ja sovittaminen ovat jo keskeinen osa musiikinopetusta.

Sävellysopintojen sisältö:

Sävellyksen opiskelun mahdollistaminen tulevassa opetussuunnitelmassa tarkoittaa myös uusia opintokokonaisuuksien ja tutkintovaatimusten laatimista. Se, millaisiksi nämä pää- sekä sivuaineiset opintokokonaisuudet tulevaisuudessa muotoutuisivat, riippuu suurelta osin käynnissä olevasta opetussuunnitelman uudistustyöstä.

Yhdistyksenä toivoisimme, että voisimme osallistua valmistelutyöhön ja hyödyntää yhdistyksemme jäsenten sävellyspedagogista osaamista tutkinnon suunnittelussa.

Erityisen tärkeänä näemme sen, että sävellyksen pääaineopintoja on jatkossakin aina tukemassa jonkin instrumentin sivuaineopinnot. Oma musisointi ja jonkin instrumentin hallinta on myös säveltäjälle ensiarvoisen tärkeää ja antaa pohjan myös ammattiin valmistavalle työskentelylle.

Perustelut:

1. Kasvava kysyntä sävellyksen opetukselle

Musiikkiopistoissa on jatkuvasti kasvava määrä niitä, jotka haluavat instrumenttiopintojen ohella opiskella sävellystä. Viime vuosina on myös ollut opiskelijoita, joiden musiikillinen kiinnostus ja ambitiot kohdistuvat nimenomaan säveltämiseen. Tällöin tuntuu oikeudenmukaiselta, että tarjotaan opetusta, jolla tätä yksilön muusikkoidentiteettiä voidaan vahvistaa. Pääaineiset sävellysopinnot vahvistavat opiskelijan muusikkoutta, ymmärrystä musiikin parametreista, syventävät musiikin sekä eri instrumenttien tuntemusta, vahvistavat nuotin- ja partituurinelukutaitoja - ja ovat oivallinen kanava itseilmaisuudelle. Puolituntiset sivuaineopinnot eivät riitä niille opiskelijoille, jotka käyttävät huomattavan osan vapaa-ajastaan sävellystensä ja partituurineluvun parissa. He viettävät enemmän aikaa säveltäessä kuin omaa instrumenttia harjoitellessa. Säveltäminen on heille syvempi itseilmaisuuden väline kuin instrumentti. Uuden opetussuunnitelman tulisi mahdollistaa yksilöiden erilaiset pääainetarpeet entistä paremmin, sekä perus- että laajassa oppimäärässä.

Monet koululaisille suunnatut sävellyshankkeet, kuten Kuule, minä sävellän!¹ ja monitaiteinen ITU-projekti² sekä koulujen omat sävellyshankkeet ja opsiens uudistus kannustavat lapsia ja nuoria yhä enemmän kysymään sävellysopetusta myös musiikkiopistoista.

On myös paljon instrumenttiopiskelijoita, jotka haluavat vahvistaa omaa musikaalista ilmaisuunsa opiskelemalla sävellystä sivuaineena. Tämä onkin mahdollista jo nyt monissa musiikkioppilaitoksissa. Kysyntä sivuaineopinnoille näyttää edelleen lisääntyvän.

Musiikkiopistojen sävellyksen opetus täydentää koulujen musiikkituntien sävellyksenopetusta, jossa keskitytään yleensä säveltämään ”biisejä” eli rytmimusiikkia yhtyesoittimille. Musiikkiopistoissa sävellyksen opetuksen olisikin hyvä painottua säveltämiselle klassisille instrumenteille, jotta taidot ja valmiudet säveltää myös näille soittimille eivät unohtuisi.

Kouluissa sävellystä opettavat musiikinopettajat, jotka ovat saaneet useimmiten musiikkikasvatukseen perustuvan koulutuksen, johon erittäin harvoin kuuluu varsinainen sävellyksen opiskelu tai sävellyksen opettaminen. Tämänkin vuoksi musiikkiopistot voivat antaa sellaista sävellyksen opetusta, jota ei muualla voi saada.

2. Tasa-arvokysymykset

¹ Helsingin Musiikkitalo: <https://www.musiikkitalo.fi/fi/artikkelit/kuule-mina-savellan>

² Esimerkiksi: http://www.hel.fi/static/kulke/Stoa_Syky_2014/index.html#/92/

Koska tytöt ja naiset vielä nykyäänkin näyttävät miehiä harvemmin ryhtyvän säveltäjiksi, saattaisi sävellyksen opiskelun aloittaminen jo musiikkiopistossa lisätä tyttöjen kiinnostusta ja rohkeutta tarttua sävellyksen ammatillisiin opintoihin. Sattumoisin nykyään useat musiikkiopistojen sävellyksen opettajat ovat naispuolisia, mikä on ilmeisesti jo nyt tarjonnut rohkeasevan esimerkin ja kannustanut entistä useampia tyttöjen sävellysohjelmien pariin. Mitä nuorempana tämä mahdollisuus avautuu, sitä suuremmalla todennäköisyydellä myös tytöt tarttuvat siihen.

Sävellystä on tähän asti opetettu harvoja poikkeuksia lukuun ottamatta lähinnä pääkaupunkiseudun musiikkioppilaitoksissa. Jatkossa kuitenkin tulisi huolehtia siitä, että sävellyksen opetuksessa vallitsisi alueellinen tasa-arvo siten, että sävellystä voi opiskella muuallakin Suomessa.

3. Muuta

Tarjoamalla mahdollisuuden sävellyksen pääaineopintoihin, musiikkiopistolla on mahdollisuus profiloitua houkuttelevaksi ja aikaansa seuraavaksi oppilaitokseksi. Parasta olisi, jos musiikkia opiskeleva nuori voisi valita, haluaako hän sävellysohjelmia musiikin perusteiden ohella, sivuaineena vai pääaineena. Jokainen vaihtoehto tarjoaa kuitenkin mahdollisuuden vahvistaa muusikkoutta ja musiikillista osaamista.

Koulujen opetussuunnitelmissa puhutaan paljon taiteidenvälisyydestä ja monikulttuurisuudesta. Nämä seikat voisivat olla esillä myös taiteen perusopetuksen opintosuunnitelmassa.

Helsingissä, 11.5.2016

Suomen Säveltäjät ry